

דברי השירה

ויזכר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (וזכירם לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ "דברי שיר" ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל d036194741@gmail.com

פרשת וזאת הברכה ושמחה תורה

איש האלקים (ל"ג - א')

יש דבר מעניין מאוד שמשה רבינו מוזכר הרבה פעמים בתורה ורק כאן בפרשה הוא מוזכר בתואר איש האלקים.

מסביר האמרי אמת זצ"ל שכתוב (בפ' בהעלותך י"ב - ג') "והאיש משה עניו מאוד", ולכן הוא לא הסכים לכתוב על עצמו איש האלקים [כמו שמצינו בפרשת ויקרא שלא רצה לכתוב את האות אלף לויקרא כי לא רצה שיהיה כתוב עליו שהגיע לדרגה שהקב"ה קורא לו], ורק עכשיו שאנו עומדים בסיום התורה שזה לפני פטירתו, מצד אחד הוא היה עניו מאוד אבל מצד שני אנו חייבים לדעת לדורות מי באמת הוא היה, כדי שלא יגידו עוד כמה דורות שמשה רבינו היה איש פשוט, לכן רק לקראת הסוף כתוב את התואר איש האלקים.

~~~~~

לפני מותו (ל"ג - א')

יש מפרשים על דרך דרוש, "וזאת הברכה" - אם אדם רוצה שיהיה לו ברכה, "לפני מותו" שכן אדם ירגיש תמיד שהוא נמצא לפני מותו. הגמ' בשבת (דף קנ"ג ע"א) אומרת, רבי אליעזר אומר: שוב יום אחד לפני מיתתך. שאלו תלמידיו את רבי אליעזר: וכי אדם יודע איזהו יום ימות? - אמר להן: וכל שכן, ישוב היום שמא ימות למחר, ונמצא כל ימיו בתשובה. ואף שלמה המלך אמר בחכמתו "בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר".

לכן כל אחד צריך לדעת שיש לו תפקיד כל הזמן כמו שכתוב בפרקי אבות (פרק ד' משנה כ"א) "העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין".

יש שואלים למה אמרו חז"ל "שוב היום שמא תמות למחר", הל"ל "שוב היום שמא תמות בעוד שעה". מתרץ ראש ישיבת סלבודקה רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל שאם אומרים לאדם עוד מעט תמות הוא לא יחשוב לזה, שהרי עכשיו הוא חי וקיים בריא ותיקן, אבל אם אומרים לו אולי תמות מחר, בזה הוא כבר יחשוב מעט ויתעורר לעשות תשובה. משגיח דישיבת פוניבז' הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל מסביר שכל זה כדי שנוכל לדעת שתשובה אין זה דבר קטן, אי אפשר לעשות תוך שעה במהירות, רק שזה עבודה שלימה של יום שלם, ולכן אומרים לו "שוב היום" כדי שיהיה מוכן לכל הפחות למחר!

~~~~~

תורה צוה לנו (ל"ג - ד')

תורה בגמטריה 611, משה רבינו מסר לנו 611 מצוות מהקב"ה. ויש שתי מצוות שקבלנו ישר מהקב"ה והם אנכי ה' ולא יהיה לך. אומר הכתב סופר שלא שייך שבן אדם אחד יקיים את כל התורה כי יש מצוות ששייכות רק לכהנים, יש מצוות ששייכות רק ללויים, יש מצוות ששייכות רק למלך, אז איך כתוב כאן בלשון לנו?

התשובה היא שרק ביחד, שאם כולנו באחדות אז זה נקרא שכולנו קיימנו את כל התורה, וזהו מה שכתוב "ויענו כל העם יחדיו כל אשר דבר ה' נעשה" דרך ע"י יחדיו שייך "כל אשר דבר ה'" וכך ביאר משך חכמה בפרשת יתרו.

כעין זה ידוע מהגאון על הא דפרק ו' דאבות שכתוב שם את מ"ח קנייני התורה, שמאוד קשה שבן אדם אחד יגיע למ"ח קניינים. אבל אם רבות בנות אז עשו חיל (משלי ל"א - כ"ט), אם כולם עושים ביחד אז אפשר להגיע למ"ח קניינים, חיל בגמטריה מ"ח, ובכל זאת זאת עלית על כולנה אם הוא מצליח להגיע למ"ח קניינים בעצמו זה עוד יותר טוב.

כעין זה כתוב בירושלמי (נדרים פ"ט), זה כלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך, שע"י ואהבת זוכה לכל התורה דנחשב כאילו קיים כל התורה. ומבארים שע"י אהבת ישראל אפשר להיות גדול בתורה ולהיות בקי בכל התורה כולה.

~~~~~

מורשה קהילת יעקב (ל"ג - ד')

שמעתי פעם שמורשה זה הירושה מיעקב, שמשה רבינו החדיר בנו שכל החיים שלנו היא רק תורה. כתוב בסוף מסכת קידושין, רבי נהוראי אומר: מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, שכל אומנות שבעולם אין עומדת לו אלא בימי ילדותו, אבל בימי זקנותו הרי הוא מוטל ברעב. אבל תורה אינה כן, עומדת לו לאדם בעת ילדותו, ונותנת לו אחרית ותקוה בעת זקנותו, בעת ילדותו מהו אומר? "וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים", בזקנותו מהו אומר? "עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו".

דהיינו שבן אדם עשיר שכל החיים היה רץ אחרי כסף, בסוף ימיו כשנעשה זקן אין לו כבר כוחות לכסף כי כל התאוות שלו של עולם הזה - הכח הגשמי - נחלשו. לעומת זאת כח הנשמה מתגברת, מי שלומד תורה גופו נחלש אבל חלק הנשמה מתחזק.

כתוב במשלי (י' - כ"ז) "שנות רשעים תקצרנה". כשבן אדם הוא רשע, כשיזקין הוא לא ירגיש טעם לחיים שהיה לו, אבל "יראת השם תוסיף ימים" כי כשבן אדם נעשה זקן הוא מתחבר לבית המדרש.

~~~~~

תומך ואוריך (ל"ג - ח')

"וללוי אמר תומך ואוריך לאיש חסידך" (ל"ג - ח'). אומר רש"י תומך ואוריך כלפי שכינה הוא מדבר. מובא בשם הגאון זצ"ל שיש כאן קושיא, הרי תמיד כתוב אורים ותומים, קודם אורים ואח"כ תומים, ולא כמו שכתוב כאן תומך ואוריך. ומבאר הגר"א שהתפקיד של האורים

ותומים היה שבני ישראל היו שואלים וע"י האורות היו מבינים את התומים שהוא תוכן התשובה. קודם אנו רואים את האורים וע"י האורים זוכים להבין את התומים, אבל אצל הקב"ה שהוא נותן את התורה זה בדיוק הפוך, קודם היה תומים [שהוא תוכן התשובה] ומהתומים יצא האורים, ממילא זה מה שמסביר רש"י כאן שכתוב לא לפי הסדר כי כאן משה רבינו מדבר כלפי השכינה, תומך ואוריק - בלשון נוכח.

~~~~~

שמח זבולון בצאתך (ל"ג - י"ח)

יששכר זבולון הוא שיששכר לומד זבולון הולך לעבוד, יששכר מחזיק את זבולון ברוחניות וזבולון מחזיק את יששכר בגשמיות. בדרך כלל כשבן אדם יוצא לעבוד הוא לא שמח, כי יכול להיות שיצליח בעסקיו כמו שהוא יכול להפסיד, הוא שמח רק מתי שהוא חוזר מעבודתו כשהרוויח. וא"כ למה כאן התורה כותבת שמח זבולון בצאתך?

ומבאר מרן החפץ חיים זצ"ל שמתי שזבולון יוצא לעבוד על מנת להחזיק את יששכר אז הוא יכול להיות בטוח שהוא ירוויח וממילא הוא יכול להיות בשמחה כבר מהשעה שיוצא לעבוד.

~~~~~

ויששכר באוהליך (ל"ג - י"ח)

בחנוכה תשס"ב, שאל בעל שבט הלוי זצ"ל שלכאורה כאן היה צריך להיות כתוב ויששכר באוהלו, שכשזבולון יוצא לעבודתו הוא צריך להיות בשמחה כי יששכר לומד באוהלו [של יששכר], אז מה הפשט באוהליך? לפי הפשט הפשוט באוהליך משמע שיששכר לומד בביתו של זבולון.

וביאר בזה בב' אופנים, ההסבר הראשון, הגם שאתה [זבולון] מחזיק את התורה [ע"י שמחזיק את יששכר] אתה גם צריך בעצמך ללמוד קצת [כגון בלילה או בין עסק לעסק וכו'] ולכן כתוב שיש יששכר באוהליך של זבולון. ההסבר השני שאמר, שאם זבולון מחזיק את לומדי התורה השכר הוא שבסוף יששכר יהיה נמצא באוהליך כפשוטו, שיהיה לזבולון צאצאים תלמידי חכמים.

וכן רואים למעשה הרבה פעמים שתומכי תורה זוכים שבניהם או נכדיהם לומדי תורה ונהיו תלמידי חכמים.

התורה מרמזת לנו שזה אחד מהפירות למי שמחזיק תורה.

פעם בחורי הישיבה היו אוכלים כל יום אצל אנשי העיר, והיה יהודי בעל עגלה פשוט בעיר ראדין שהציע למרן החפץ חיים זצ"ל שהוא מוכן לאסוף כל יום האוכל מכל אנשי העיר המארחים ולהביא את המגשים לבית המדרש במקום שהתלמידים יצטרכו לטרוח ללכת. והח"ח הסכים לכך. זה היה ממש זבולון. ובסוף יוצאי חלציו היו גדולי תורה.

~~~~~

תורה כולה חסד

כתוב (ל"ד - ו') "ויקבר אותו בגי'". מבואר ברש"י שהקב"ה בכבודו קבר את משה רבינו. ומוסיפים חז"ל (בגמ' סוטה דף י"ד ע"א) שתורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים, תחילתה גמילות חסדים כמו שראינו אצל אדם הראשון "ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם" (בראשית ג' - כ"א) שהקב"ה בכבודו הלביש את אדם הראשון וסופו חסד בקבורת משה רבינו.

נשיא ישיבת פוניבז' הגאון רבי אברהם כהנמן זצ"ל סיפר שפעם שאל את אביו הרב מפוניבז' זצ"ל למה הוא עשה את כל המוסדות, מוסד לבנות, מוסד ליתומים, בתי אבות וכו', מה כל זה שייך לישיבה? או שיעסוק בישיבה או במוסדות וכו'. וענה לו אביו מרן הגאון הגדול רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל "תורה תחילתה חסד וסופה חסד וזה תנאי לקיום התורה, אם רוצים שמפעל התורה [הישיבה] תצליח חייבים לעסוק בגמילות חסדים ביחד עם התורה, ולכן אני גם עושה חסד ליתומים וכו'". מכל החסדים האלו רצה את הסייעתא דשמיא לישיבה שעד היום הזה הולך וגודל בחסדי שמים.

~~~~~

מיתת משה ואהרן - לחטוף מצוות

בסוף פרשת האזינו כתוב איך שמשה רבינו נפטר, (ל"ד - נ') "והאסף אל עמיו כאשר מת אהרן אחיך בהר ההר". וכותב רש"י, כאשר מת אהרן אחיך - באותה מיתה שראית וחמדת אותה, שהפשיט משה את אהרן בגד ראשון והלבישו לאלעזר וכן שני וכן שלישי וראה בנו בכבודו. אמר לו, משה אהרן אחי עלה למטה, ועלה. פשוט ידיך, ופשוט. פשוט רגליך, ופשוט. עצום עיניך, ועצם. קמוץ פיך, וקמץ והלך לו. אמר משה אשרי מי שמת במיתה זו.

מה משה רבינו ראה במיתת אהרן שכ"כ היה חפץ למות ג"כ במיתתו זו? האם מה שאהרן הכהן נפטר בלי יסורים, הרי פעם כמעט כולם היו נפטרים בלי יסורים. מה היה החידוש שמשה רבינו ראה אצל אהרן שנתאוה משה ג"כ למיתה כזו?

מרן הרב מפוניבז' זצ"ל ביאר שבדרך כלל כשבן אדם מת הוא לאט לאט נעשה חלש וכך גומר לחיות. כאן היה צווי שיוריד כל בגד ובגד וכו', יוצא מזה שכל פעולה ופעולה זה היה מצוה בפני עצמה, וכן המיתה עצמה נעשתה ע"י מצוה שסגר עיניו וקמץ פיו בציווי ה', ואפילו ברגע האחרון אהרן ניצל לעשות עוד מצוות וזה מה שמשה רבינו ראה אצל אהרן הכהן, זה מה שהוא רצה לעצמו, לחטוף עוד ועוד מצוות לפני פטירתו ולמות על ידי מצוה.

וידוע שמרן הגראמ"מ שך זצ"ל היה מביא את המדרש (סוף פ' וזאת הברכה פרק י"א אות י') שכשהקב"ה אמר למשה רבינו שעכשיו הוא צריך למות, אמר משה רבינו שעדיין לא הגיע לארץ ישראל, אמר לו הקב"ה שהוא לא יכול להכניסו, ענה משה רבינו שהוא מוכן להישאר בחיים כאחד מבעלי החיים או בעוף הפורח בכל ארבע רוחות העולם וכן להיכנס לארץ ישראל.

ושאל מרן הגראמ"מ שך זצ"ל למה משה בחר בזה, מה יש לו לעשות בארץ ישראל בצורת עוף, הרי לא יוכל לקיים בזה שום מצוה?

התשובה היא שבכל עוף יש קידוש שם שמים כי זו בריאה מאת השם יתברך וזה מה שמשה רבינו חיפש כל הזמן, לעשות עוד מצוות, נכון שהוא לא היה יכול להיכנס לארץ ישראל בתוך גוף אבל הוא היה מוכן להיכנס בתוך עוף כדי שיהיה לו עוד מצוות ע"י קידוש השם בארץ ישראל.

כשמשה רבינו עלה להר נבו, אומרת הגמ' בסוטה (דף י"ג ע"ב) שהיה שתיים עשרה מדרגות ומשה עשה אותם בפסיעה אחת. זה בא ללמד אותנו שכשהקב"ה אמר לו עלה על ההר אז משה הבין שזה מצוה, ומצוה מקיימים עם כל ההתלהבות בלי שום נגיעה אישית, אף שהוא לכאורה מפסיד מזה שהולך למות, ולכן הוא עלה את כל המדרגות בפסיעה אחת בזריזות, העיקר לעשות צווי ה'.

וזה לימוד גדול שבבילנו בסיום התורה, לעשות עוד מצוות בזריזות ובשמחה וכך נעשה רצון ה', אם בן אדם מנצל את הזמן והכוחות כדי לעשות עוד מצוות אז עליו נאמר (עבודה זרה דף ג' ע"א) מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת.

ה' יעזור שאנחנו ניקח את כל הלימודים האלו, את כל חמישה חומשי תורה, ואת פטירת משה רבינו איש האלקים, שהוא ניצל כל רגע גם בשעת מיתתו ונזכה גם כן לחטוף עוד מצוות ולקיים אותם, ובזכות זה שאנחנו מסיימים את התורה בשמחת תורה נזכה לשמחה האמיתית שהיא ביאת גואל צדק שאז יהיה השלמות בלימוד וקיום התורה, ה' יעזור לכל עם ישראל שיהיה חזק חזק ונתחזק!!!

נתרם לעילוי נשמת הרבנות מרת בת-שבע אסתר קניבסקי ע"ה בת מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל - אשת מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א - נלב"ע י"ז תשרי תשע"ב - ת.נ.צ.ב.ה.

נתרם לעילוי נשמת רבן של ישראל מורינו ורבינו הגאון הגדול והקדוש רבי אהרן יהודה לייב ב"ר נח צבי שטיינמן זצוקללה"ה - נלב"ע כ"ד כסלו תשע"ח - ת.נ.צ.ב.ה.